

עיריית תל אביב- ועדה לקידום מעמד הילד

מיום חמישי, י"ז תמוז ה'תשפ"ו, 02/07/2026

משתתפים:

עו"ד מאיה נורי שקד, יו"ר הוועדה וחברת מועצה
ציפי ברנד, סגנית ראש העיר
אמיר בדרן, סגן ראש העיר
רפי אשכנזי, עוזר יו"ר הוועדה
בן חושן, חבר מועצה
חן קראוס, חברת מועצה
הדס רגולסקי, חברת מועצה
רותם אילן, מנהלת המחלקה לגיל הרך לידה- גיל 3
טלי גרינפלד, מנהלת האגף לקידום הגיל הרך
עדי בסון, מנהלת מחלקת גיוס חינוך
ספיר מלך מוסרי, מתאמת תקציבים
חן גולן, מנהלת תחום גיל הרך, מחליפה את רותם
מיכאלה לוי, נציגת ציבור מטעם ישראל ביתנו
נועה דנון, מתאמת הורים
שחר סקבור, יו"ר ועד הורים
יעל צבר

על סדר היום:

תמונת מצב הגיל הרך מלידה עד 3 בעיר ת"א - יפו. פרידה מרותם אילן - מנהלת מח' לידה- גיל 3

פרוטוקול

תמונת מצב הגיל הרך, מלידה עד 3 בעיר ת"א - יפו. פרידה מרותם אילן - מנ' מח' לידה עד גיל 3

עו"ד מאיה נורי שקד: היום בוועדה אבקש לתת את הבמה לרותם אילן אשר הקימה מאפס את המחלקה של לידה עד גיל שלוש והובילה אותה בשנים האחרונות. הדיון בוועדה החל למעשה מהצעה לסדר של חבר מועצה דודו לניאדו בעקבות אירוע אישי שארע לבנותיו בגן פרטי, אשר בעקבותיו העלה את השאלה, מי מגן על הילדים שלנו ומי מפקח? בדיון שהתפתח במועצת העיר ציינתי את קיומה של המחלקה אותה מנהלת רותם אילן. מאחר ורותם בקרוב עוזבת את העירייה, חשבתי שנכון יהיה להקדיש דיון לנושא. נמצאים עימנו בזום ציפי ברנד סגנית ראש העיר, אמיר בדרך סגן ראש העיר ובן חושן, נציג מרצ.

רותם אילן: המצגת סוקרת את פעילות המחלקה בשנים האחרונות, אך כהרגלי אנצל את ההזדמנות להזכיר מדוע כדאי לרשות מקומית לבחור להשקיע בתחום, אף שאינה מחויבת לכך, שכן גילי לידה עד 3 אינם כלולים בחוק חינוך חובה. מאיה מפרגנת ואומרת שהמחלקה הוקמה בזכותי, אך חשוב לי להדגיש שהיא קמה בזכות רבים נוספים, ובעיקר בזכות נשים שפעלו בתחום שנים רבות לפניי. למעשה, שלושה תהליכים מרכזיים התרחשו במקביל והובילו להקמת המחלקה.

הראשון היה מחקר על יוקר המחיה בעיר, שביצע צוות בלומברג ושבנו לקחתי חלק. המחקר לא עסק בחינוך או בגיל הרך, אלא ביקש להבין מהם הגורמים המעצבים את תחושת יוקר המחיה בתל אביב-יפו. אחת המסקנות הברורות הייתה שההוצאה הכבדה, ולעיתים הכואבת ביותר, מגיעה עם הולדת הילד הראשון. הורים מוצאים את עצמם בבת אחת בעולם של חוסר ודאות, ללא גורם שמסביר כיצד לבחור מסגרת, מה ההבדל בין מטפלת, גן ומעון, כיצד ניתן להעריך את איכות המסגרת והאם המחירים סבירים. לכך מצטרפות גם הוצאות נוספות הקשורות לגידול ילדים ולפנאי, לצד מיזמים עירוניים, כגון דיגיטל, המופעלים בשיתוף יחידות ומינהלים שונים בעירייה. אולם בסופו של דבר, ההוצאה המשמעותית ביותר היא על החינוך.

כאשר נערך המחקר, לפני יותר משמונה שנים, המחיר הממוצע למסגרת פרטית במרכז ובצפון העיר עמד על 3,500–4,000 שקל בחודש. כיום, עבור משפחות רבות בעיר מדובר כבר בסכום כמעט בלתי אפשרי. בסקר האחרון שערכנו, בשנת תשפ"ה, נסקרו כ-150 מסגרות במרכז ובצפון העיר, והמחיר הממוצע כבר עמד על 5,000–5,500 שקל בחודש. כלומר, כיום אנו מתקרבים לעלות של 6,000 שקל בחודש. המשמעות היא שאם ניקח לדוגמה אם כמוני, דור רביעי בתל אביב-יפו, עובדת עירייה ואם לשני ילדים בגיל הרך, נשאלת השאלה כיצד ניתן לעמוד בהוצאה כזו. ומה באשר למשפחה כמו של אחי, שנולדו לה שלושה ילדים בגיל הרך, בהם זוג תאומים? ומה באשר למשפחות מרקע מוחלש? הנתונים הללו מצביעים על מציאות בעייתית, שבה איכות המענה החינוכי וטיפול שילדים מקבלים תלויה ביכולתם הכלכלית של הוריהם. כל ילד וילדה ראויים לקבל את המענה הטוב ביותר, ובוודאי ילדים המגיעים מרקע מוחלש, הזקוקים לו אף יותר. לכן, סוגיית יוקר המחיה הייתה אחת הסיבות המרכזיות שהובילו להקמת התחום.

מיכאלה לוי: אציין בנושא האיכות, שאין זה משנה כמה משלמים, עדיין האיכות ירודה. גם משלמים 5,000 שקל לחודש וגם מקבלים צוות שלא מוכשר, התעללויות בגנים, מצלמות שלעיתים פותחים ולעיתים לא. כאשר עברתי לגן עירייה נדהמתי מהתנאים שגיליתי, גן אמיתי עם גננות מוכשרות.

רותם אילן: אין ספק שעדיין קיימות בעיות רבות ולא ניתן מענה לכל הצרכים. לצד זאת, יש גם מסגרות מצוינות. במציאות הנוכחית כמעט בלתי אפשרי להעניק לפעוטות עד גיל 3 את כל מה שהם באמת זקוקים לו. אילו היינו מפרטים את כל התנאים הנדרשים להתפתחות מיטבית בגילים אלה, סביר שכולנו היינו חשים אי-נוחות, כי בפועל קשה לעמוד בהם הן מבחינת התקינה והיחס האישי הנדרש, והן מבחינת העלויות הגבוהות הנדרשות מהמסגרות. כבר בשנת 2009 גיבשה ועדה מקצועית עבור הממשלה את דוח הסטנדרטים בראשות מיקי רוזנטל, שהגדיר כיצד נכון שמסגרות חינוך לגילי לידה עד 3 יראו. הפער בין המציאות לבין הסטנדרט הרצוי היה כה גדול, עד שהוועדה הציעה ליישם את ההמלצות בשלבים. לצד המודל האידיאלי הוגדרו שתי רמות ביניים, שנועדו לאפשר לישראל להתקדם באופן הדרגתי לעבר היעד הרצוי.

עו"ד מאיה נורי שקד: מיכאלה ציינה מה קורה כאשר מפריטים שירותים. הם אינם מתפקדים כפי שצריך. לכן לדעתי יש להתמקד במערכת הציבורית.

רותם אילן: אוסיף שדבר לא פחות חשוב הוא מעורבות ההורים בעיר. אספר על ענת, חברה אישית וגם ופעילה בנושא, שלחה את בנה דוד, זיכרוננו לברכה, לגן פרטי מוכר ומבוקש במרכז העיר. דוד נפטר בגן, וענת גילתה שמנהלת הגן הצהירה שתמיד יש 3 נשות צוות, אך בפועל היו 2. נאמר שכל הצוות יעבור הכשרת עזרה ראשונה, אך הסתבר שלא היה מי שידע לתת מענה. גם לחצן מצוקה לא היה. ענת סברה שיש לפנות למשטרה, משום שמה שקרה הוא ככל הנראה פלילי, אך נאמר לה שלא הופרה כל תקנה או חוק. האם זה תקין שגננת תהיה לבד עם 50 ילדים? האם זה תקין שלא יהיה לה ידע בעזרה ראשונה? קיימת תפיסה שבגילים אלה מדובר במעין בייביסיטר. ענת וקבוצת הורים החלו לפעול ברמה העירונית, אחר כך הארצית, ובהמשך הוקמה קואליציה שהובילה לחוק הפיקוח על מעונות היום. כיום קיים חוק הקובע תקנות לכל מסגרת שבה 7 ילדים ומעלה בגילי לידה עד 3, מחייב חידוש רישיון מדי שנה, והתחום עבר לאחריות משרד החינוך שגם מפעיל פיקוח.

אתמול פורסם דוח מבקר המדינה על הפער בין הפיקוח הנדרש למצב בפועל. תל אביב הייתה העיר שבה שיעור המסגרות שנדרשו להוציא רישיון היה הגבוה ביותר.

הדס רגולסקי: כלומר, כל גן פרטי בגילי 0-3 רשום כעת בעירייה?

רותם אילן: אם יש בו 7 ילדים ומעלה. אך אנו עובדות גם עם מסגרות אשר בהן פחות מ-7 ילדים, כי בעינינו היכן שיש ילדים, שם אנחנו צריכים להיות.

הדס רגולסקי: לאחרונה הגשתי תלונה ל-2 בניינים רגילים לחלוטין שעומדים לפתוח בהם גני חב"ד. האחד באבן גבירול 108.

עו"ד מאיה נורי שקד: אני מסכימה עם חלק מדברי הדס, אך חשוב לזכור שבועדנו מדברים על איכות גני הילדים בעיר, המציאות היא שאנשים מחפשים מסגרות ואין. המחסור במסגרות לגיל הרך פוגע בנשים שאינן יכולות לצאת לעבודה, וכאשר העלות היא 6,000 שקל בחודש, לעיתים כבר לא משתלם לעבוד. עלינו לעודד הקמת מסגרות לגיל הרך למען ההורים, אך גם למען הילדים, והן חייבות להיות טובות ואיכותיות. זו הבעיה שעליה אנחנו מנסים לדבר. חב"ד או לא חב"ד, בפועל חסרות מסגרות.

הדס רגולסקי: בגלל המצוקה הזאת, וחוסר היכולת של הורים לעמוד בתשלומים מגיעה מסגרת שאינה מפוקחת דוגמת חב"ד שעלותה נמוכה יחסית ומסובסדת, ונכנסת לתוך החלל שנוצר.

רותם אילן: בכל זאת, התרחש בעיר תהליך של עבודה משותפת עם כל היחידות העירוניות הרלוונטיות. לא רק מינהל החינוך אלא גם קהילה, שירותים חברתיים ובינוי. כל הגורמים עשו עבודה יפה. הגרפים שלפניכם ממחישים מדוע טווח גילים זה כה חשוב: כל היכולות הגבוהות שלנו נשענות על יכולות היסוד שרכשו מלידה ועד גיל 3. אלה היסודות שעליהם נבנה הבית. כאשר היסודות חזקים ויציבים, גם היכולות המתפתחות בהמשך יהיו בהתאם. לעומת זאת, ילדים שנחשפו פחות לחקר, סקרנות, שיח ושפה יתקשו להשלים את הפערים בהמשך. לכן ההשקעה בשנים הראשונות היא קריטית.

מאיה נורי שקד: אוסיף שאם המדינה הייתה משקיעה יותר בגיל הרך זה היה חוסך לה בהמשך החזרים על קלינאי תקשורת, בעיות פסיכולוגיות וטיפול בפשע.

רותם אילן: אציין שכדי לקדם שינוי מדיניות, המחלקה מקפידה ללוות כל מהלך במדידה, בהערכה ובהוכחות מחקריות. המחקר כיום מצביע על קורלציה גבוהה בין השכלת ההורים, תעסוקתם ופנייתם לילד לבין הצלחתו בהמשך החיים. כבר בשלב הזה נוצרים הפערים. גם אם העיר כולה מדורגת באשכול חברתי כלכלי 8, בחלוקה לשכונות מתברר כי 19 שכונות מדורגות באשכולות 1-3. כאן ניתן לראות כיצד הפערים מתחילים להיווצר. זו בהחלט סיבה לדאגה: השכונה שבה נולדתי, לצד השכלת הוריי והכנסתם, עלולות להשפיע במידה רבה על המשך חיי.

עו"ד מאיה נורי שקד: המחלקה צמחה מעובדת אחת זה ל-9 עובדות. מ-50 מעונות מוכרים ל-280 מעונות עם סמל.

** חן קראוס הצטרפה לשיבה.*

רותם אילן: מעבר לכך שתפקידנו הוא להסתכל על העיר כולה, לזהות היכן נדרש מענה ולצמצם פערים כבר מהגיל הרך, יש לנו גם אחריות שלא להעמיק את הפערים בין רשות שיש לה יותר משאבים לבין רשויות אחרות. כאשר הקמנו את התחום נאבקנו רבות כדי לקדם אותו, ובסופו של דבר הייתה כאן רשות שיכלה להרשות לעצמה לאמץ את המהלך. שאיפתנו היא לראות את אותו תהליך מתרחש גם ברשויות נוספות. לכן, כבר מההתחלה בחרנו בגישת "קוד פתוח". כל התוכניות שהצוות מפתח מלוות בחוברות, בחומרי עבודה ובמידע מסודר, כדי שנוכל להעביר אותן הלאה ולאפשר לרשויות נוספות ליישם אותן. בתחילת הדרך אף

קיימנו מפגשי שיתוף פתוחים. כיום, מאז שהתחום עבר לאחריות משרד החינוך ומתאפשר תקן של מנהלת לידה עד 3, יש 240 רשויות שבהן פועלת מנהלת בתחום הלידה עד 3. זהו הישג משמעותי. האם זה מספיק והאם כל הבעיות נפתרו? ודאי שלא. אבל זו התקדמות חשובה. גם אנחנו, בתחילת הדרך, למדנו מרשויות אחרות שפעלו לפנינו במסגרת מיזמים שונים, ובהם מיזמי קרן רש"י, וביקרנו בין היתר בשגב שלום ובכפר סבא. העובדה שכיום הולכת ונבנית תשתית רחבה בתחום היא בהחלט מעודדת.

יעל צבר: האם מנהלות הגיל הרך ברשויות אכן פועלות מול משרד החינוך?

רותם אילן: הן אכן עובדות מול משרד החינוך אך התפקיד לצערי אינו סטטוטורי, וכאן הבעיה. זה אמור להיות תפקיד המחויב תחת החוק ומוכר במשרד הפנים, ולא נתון לשיקול הרשות. זה בא לידי ביטוי בעבודה מול משרד החינוך. בתל אביב, משרד החינוך בא אלינו כשהתחום כבר היה קיים. אך ישנן רשויות שעדיין בונות זאת. ישנן הרבה רשויות שמפעילות בעצמן מסגרות, דבר אשר אינו קיים בתל אביב. יש בתחום חבלי לידה רבים של בירוקרטיה. קרוב ל-80% מתפקידי כיום קשור לדיווחים על מנת שהעירייה תקבל החזר ממשרד החינוך על חלק ממערך ההדרכה שלנו. אני נלחמת על כל שקל.

אמיר בדרן: את מביאה 3.5 מיליון שקל בשנה, זה בהחלט שווה זאת.

רותם אילן: ביחס לדוח מבקר המדינה, בעיר תל אביב יש כ-280 מסגרות עם רישיון, אך יש קטנות יותר בלי רישיון, ובמשרד החינוך יש רק 2 מפקחות. זכינו במפקחות מעולות אך מטבע הדברים אין ביכולתן לבקר בכל מעון. השטח דורש הכשרה והדרכה ועין פקוחה באופן רציף.

*** טלי גרינפלד הצטרפה לשיבה.**

רותם אילן: מרבית הצוות אינו מועסק בתקנים עירוניים אלא באמצעות תקציב פעולות. מדובר בעיקר בנשים שבחרו לעבוד בעירייה ובתחום הלידה עד גיל 3 מתוך הבנה עמוקה של חשיבותו. זהו צוות מגוון המשקף את אוכלוסיית העיר. את סמאח, למשל, פגשתי לראשונה במפגש זום עם אימהות כועסות. היא אשת פדגוגיה מהטובות שפגשתי, והיה לי ברור שעלינו לצרפה לצוות. המנהלת שלי היא טלי גרינפלד, מנהלת האגף ללידה עד 6. גם מיטל, שניהלה משפחתון חרדי בנווה עופר, הייתה עבורנו בחירה טבעית. ספיר ורן – ואחמיהא להן גם בפניהן – הן נשות מקצוע מצוינות. אני סבורה שהמחלקה הצטיינה בבחירת הצוות הפועל בה. המסגרות אינן מחויבות לקבל שירות כלשהו מהרשות. לרשותנו מערך של 60 מדריכות חינוכיות, המועסקות בעירייה ובמימון משרד החינוך, והן נכנסות למסגרות ומדריכות את הצוותים. בנוסף פועל מערך של הרצאות, הכשרות וקורסים, המעניק מענה למגוון צרכים. במסגרת פיילוט המשפחתונים הפרטיים אנו עובדות עם מטפלות המטפלות בילד אחד או שניים, לצד מי שמנהלות משפחתון של חמישה ילדים. דניאלה מהצוות יוצאת לפגוש אותן בגינות הציבוריות. פעמים רבות התגובה הראשונית היא חשד, משום שעבור רבות מהמסגרות הללו העירייה אינה נתפסת כגורם שבא לסייע. לכן אנו משתדלות לפגוש אותן במקום שנוח להן. אנו מקיימות גם שיתופי פעולה עם מנהלי קהילה, ובהם מנהל קהילה אורן, כדי להתחבר למרכזים הקהילתיים ולהציע למשפחתונים להגיע אליהם ולהשתתף במשחקיות מודרכת. גם מי שמטפלת

כיום בארבעה ילדים צריכה לרכוש ידע וכלים מקצועיים. חשוב גם שנדע לראות את המטפלות עצמן כדי לשמור על רווחתן, משום שרבים מהמקרים הקשים נובעים משחיקה ומחוסר ידע. כאשר דואגים לרווחת הצוותים, הדבר משפיע בדרך כלל גם על רווחת הילדים.

כיום מתקיימים פיילוטס בנווה עופר, בבית תמי, במגיד ובגן מאיר – המרכז הגאה. צמצום פערים הוא כוכב הצפון שלנו. ברור שיש להשקיע בכל הילדים, אך יש מקומות שבהם נדרשת השקעה גדולה יותר. דוגמה לכך היא תוכנית האיתור וצוות המתגברות השפתיות. מטרתנו הייתה לזהות ילדים וילדות עוד לפני כניסתם למערכת העירונית בגיל 3. במסגרת התוכנית נכנס למעונות צוות רב מקצועי, הכולל קלינאיות תקשורת, מרפאות בעיסוק ופסיכולוגיות התפתחותיות, ומבצע תצפיות על מרבית הילדים בכיתות הבוגרות. מדי שנה הצוות פוגש למעלה מ-1,000 ילדים וילדות. השנה, למשל, 22% מהילדים שנצפו אותרו כבעלי חשש לעיכוב התפתחותי. אדגיש שאין מדובר באבחון, אך שיעורי האיתור תואמים את העלייה השנתית במספר ההפניות לחינוך המיוחד. מבין הילדים שאותרו, 38% העלו חשש לעיכוב שפתי או לעיכוב רב-תחומי. לכן, אם יש תחום אחד שבו חשוב במיוחד להתערב, בעיניי זהו חיזוק האוריינות והשפה מגיל צעיר, והבטחת סביבה עשירה בשפה ובשפת אם. כמעט 60% מהילדים הופנו להמשך אבחון. אנו ממשיכים לעקוב כדי לבחון כמה מהם אכן מגיעים לאבחון וכמה מתחילים טיפול. אחת הבעיות המרכזיות שזיהינו היא זמני ההמתנה הארוכים במכוני התפתחות הילד. יש משפחות שיכולות לפנות לאבחון פרטי, אך רבות אינן מסוגלות לשאת בעלות. ביפו, למשל, משפחה הזקוקה לאבחון בערבית נדרשת לעיתים לחפש מכון להתפתחות הילד מחוץ לעיר, שבו קיים מאבחן דובר ערבית.

אמיר בדרן: האם מרכז הירש לא נותן מענים אלו?

רותם אילן: מרכז הירש אינו מבצע אבחון. הם עושים טיפול בהפניית טפסי 17. זה דומה ליחידה התפתחותית, אך ללא ביצוע אבחונים. וגם הם תחת עומס משמעותי ונאלצים לדחות פונים. עד לאחרונה הם לא יכלו לקבל ילדים בגילי לידה עד 3, בשל הצורך העצום למענה לגילי 3 עד 6 ומעלה.

חן קראוס: זה מרכז פרטי?

רותם אילן: המרכז הוא מרכז עירוני, אחד משמונה מרכזים לגיל הרך הפועלים בעיר. כיום רק מרכז הירש עובד באמצעות טופסי 17, אך בשירותים החברתיים מתקיים מהלך לבחינת הרחבת המודל למרכזים נוספים. גם כאן קיימים זמני המתנה. למעשה, בכל מרכזי הגיל הרך יש משפחות רבות הזקוקות להתערבות או לטיפול ראשוני, וסוגיית האבחון עדיין אינה פתורה ומהווה חלק מהתוכנית האסטרטגית. לצד מרכז הירש פועלים גם מרכז דוידקה, המעניק מענה באזור יד אליהו אך אינו עובד עם טופסי 17, וכן מרכז קשב בקריית שלום.

אמיר בדרן: השאלה היא אילו פתרונות או כלים ניתן לקדם כדי לאפשר, למשל, למרכז הירש לצמצם את רשימות ההמתנה לילדים בני 6 ומעלה, ובמקביל להרחיב את יכולתו לתת מענה גם לילדים בגילי לידה עד 3. מה נדרש כדי לאפשר זאת?

רותם אילן: בימים אלה, במסגרת התוכנית האסטרטגית לגיל הרך, פועלות שתי קבוצות עבודה. האחת עוסקת בחיבור כלל המענים הטיפוליים, ובפרט ביפו, כדי לוודא שכל ילד וילדה יקבלו מענה ולבחון כיצד לתעדף מקרים דחופים. הקבוצה השנייה בוחנת הקמת מרכז אבחוני עירוני. המרכז לא יוכל לתת מענה לכל ילדי העיר, אך הוא מיועד לספק מענה לילדים הזקוקים לאבחון דחוף, במיוחד כאלה שאינם יכולים לפנות לשוק הפרטי, וכן לילדים שעבורם נדרש אבחון לקראת ועדות אפיון וזכאות. כיום קיים פער בין לוחות הזמנים של מערכת החינוך לבין זמני ההמתנה במכוני התפתחות הילד, ולעיתים ילדים ממתנים חודשים ארוכים ואף שנה. עבור ילד בן שנתיים, שנה של המתנה היא פרק זמן משמעותי בהתפתחותו. לכן, בשנה שעברה אושרה תוכנית עירונית להתערבות ראשונית בתקופת ההמתנה. צוותים מקצועיים מגיעים למעונות, פוגשים את הילדים והוריהם ומעניקים סדרת מפגשים טיפוליים, כגון קלינאות תקשורת, בהתאם לצורך. ההתערבות אינה מחליפה אבחון או טיפול מלא, אך היא מסייעת לצמצם את הפערים עד לקבלת המענה. אני מקווה שבעתיד העירייה תוכל לסייע גם בתחום האבחונים, משום שזמני ההמתנה ארוכים מאוד. יש לזכור שגם קיים מחסור ארצי באנשי מקצוע מתחומי הטיפול. כך למשל, במשך תקופה ארוכה לא הצלחנו לגייס קלינאית תקשורת דוברת ערבית – לא בשל סוגיית השכר, אלא פשוט משום שאין מספיק אנשי מקצוע בתחום.

אמיר בדרן: אכן, אין לנו כנראה כרגע זמינות באזור המרכז ויש להביא אנשי מקצוע מהמחוזות. אוסיף שגם השכר אינו אטרקטיבי מספיק בכדי לבא ביחס לשוק הפרטי.

רותם אילן: אציין שאנחנו משלמות שכר טוב ויש לי מדריכות חינוכיות ביפו שמגיעות מהצפון בנסיעה של כשעתיים בכדי לעבוד כאן. לכולם יותר משתלם לעבוד כיום במגזר הפרטי ולא בציבורי. יש רפורמה בכל התחום של התפתחות הילד ומטרתה בין השאר היא להחזיר את העובדים למגזר הציבורי. אך עד שתתרחש הרפורמה זמני ההמתנה עולים והילדים נפגעים. תקופת ביניים זו מדאיגה ולכן בין היתר קיימות ההצעות לבנות עוד מרכזי אבחון כמו גם המהלך של השירותים החברתיים שמרכזי הגיל הרך יעבדו עם טפסי 17.

נועה דנון: אחד הדברים שאנחנו עושים בחינוך העל יסודי הוא איתור פנסיונרים שיכולים לתת 8 שעות בשבוע לתגבור המערכת.

רותם אילן: לפני שאמיר בדרן ייצא את הישיבה אני רוצה לציין את פעילותינו המשותפת לאורך השנים, המהלך להקמת קמפוס לגיל הרך לידה עד 6 ביפו. התוכנית עצמה כבר קיימת, הידע קיים כולל ספר הפעלה לתפעול המרכז. מדובר במרכז הוליסטי שכולל בין השאר טיפת חלב, שלוחה של הירש, יחידה התפתחותית ומעונות שיקומיים.

אמיר בדרן: דנו אף במיקום במקסים גורקי.

רותם אילן: הפרויקט נעצר בזמנו וכבר לא זכור לי בשל הקורונה או המלחמה.

אמיר בדרן: אשמח להרים את הכפפה.

* מאיר בדרן וכן חושן עזבו את הישיבה.

רותם אילן: אציין שהשקענו שנתיים ראשונות בבניית ארון והיכרות של השטח ברגל, והנה עכשיו עשינו אירוע קהילה שנתי לפני שבועיים והגיעו 250 מנהלות מסגרות מלידה עד 3. כל מי שהוזמנה הגיעה. בנוסף, בקרוב תיפתח קבוצת המנהיגות הרביעית, וזו הפעם הראשונה שנדרשנו לערוך מיונים בשל כמות נרשמות ונרשמים גבוהה. הצלחנו ליצור דבר יפה מאד הכולל מגוון מייצג מכל חלקי העיר.

* הקרנת סרטון.

נושא הפחתת עלויות הוא ככל הנראה אחד המורכבים. איכות חינוך וטיפול אינו דבר שמשלם כי יש צורך במספר קטן ככל האפשר של ילדים בקבוצה ומספר גדול ככל הניתן של נשות צוות מיומנות ובעלות הכשרה אופטימלית. המשוואה היא בעייתית. הפעולה הראשונה שעשינו הייתה תוכנית בנושא מעונות סמל המסובסדים.

* שחר סקבור הצטרף לישיבה.

מעונות סמל מסובסדים הם של ויצ"ו, נעמ"ת, ויש לנו 6 עמותות שמפעילות מעונות סמל מסובסדים במבנים עירוניים. כל מסגרת עם 7 ומעלה ילדים מפוקחת. המדינה בנתה מודל להפעלת מעונות הסמל, אך לצערי יש בו עיוות, ועל כך אני גם מדברת בכנסת. מבחינה כלכלית, המודל יכול להתקיים רק כאשר נשות הצוות משתכרות שכר מינימום. מדובר דווקא בעבודה החשובה ביותר, טיפול בתינוקות ובפעוטות, וגם באחת העבודות התובעניות ביותר. הצוותים עובדים יום מלא, משעה 7:00 ועד 17:00, בעבודה פיזית ואינטנסיבית, אך התגמול אינו משקף את האחריות והמאמץ הנדרשים.

נועה דנון: כלומר לאשת מקצוע עם ותק של 10 שנים וניסיון כולל הכשרות, המשכורת נשארת אותו דבר?

רותם אילן: דווקא לוותיקות בעמותות סמל יש אופק מקצועי טוב. אך באופן כללי, לבטח אחרי הקורונה, אין כמעט אנשים חדשים שנכנסים לתחומים האלה. כי אם הם נכנסים, עבודה במעון סמל מסובסד היא 35 שקל לשעה. כדאי יותר לעבוד בפרטי בו ניתן להתחיל ב-70 שקל נטו. יותר מכך, בייביסיטר בשכונה תרוויח יותר כסף ככל הנראה. מטפלת פרטית תבקש 9.5 חצי שקל נטו. אחת הבעיות בטווח גילים זה הוא גופים פרטיים.

עו"ד מאיה נורי שקד: הבנתי שהסכם הסייעות החדש שלכאורה שיפר את התנאים, לקח למסגרות התמ"ת והסמל את כל אנשי החינוך שלהם?

מיכאלה לוי: בגלל שמגיל 3, זה תחת סבסוד מדינה מלא, ועד 3 זה פרטי מלא, כאן נוצר עיוות משמעותי. העירייה משקיעה רבות בצוותים מגיל 3, ועכשיו יש את הרפורמה החדשה. מי תרצה ללכת לעד 3.

רותם אילן: נושא המעונות נמצא כיום במשבר, ובפרט המעונות המסובסדים. לכן גיבשנו תוכנית חירום, שאושרה על ידי מנכ"ל העירייה, הכוללת תקציב משמעותי שנועד לסייע בשימור המעונות הקיימים ולהבטיח שלהורים הזקוקים לסבסוד תמשיך להיות אפשרות להירשם אליהם. חשוב לנו לשמר גם את מנגנון הסבסוד של המדינה, שכן העירייה אינה יכולה לממן לבדה מערכת חינוך מלידה. כחלק מהמאמץ, העירייה הקצתה לכ-42 מעונות שטחים עירוניים וציבוריים ללא תמורה, כדי שיופעלו בהם מעונות מסובסדים בעלי סמל. בזכות התוכנית, זו השנה הראשונה שבה אף מעון מסובסד לא ייסגר, ואף ייפתחו שני מעונות חדשים, אחד מהם בשפה הערבית. אציין שהשותף העיקרי שלי כאן הוא אגף הנכסים.

מיכאלה לוין: אבל זה רק במסובסדים, מה לגבי הפרטיים?

עו"ד מאיה נורי שקד: המסובסדים הם בהקצאה עירונית, ואלו שאינם מסובסדים הם חלק ממודל המכרזים שלנו. מודל לפיו מפעילים במכרז בתוך שטח עירוני, וצריך לעמוד בתנאי איכות שנקבעו ביחד איתנו. הסכום שמשלמים ההורים מוגבל ויש פיקוח. הופעלו תנאים שונים שיבטיחו שהגן יהיה איכותי ומטיב והפיקוח מחמיר יותר מהקיים במקומות אחרים.

דוברת: האם יש סבסוד מסוים להורים?

רותם אילן: כן.

שחר סקבור: האם משפחתוני סמל מופעלים על ידי העירייה?

רותם אילן: המשפחתונים המסובסדים הם התחום היחיד שאנחנו עדיין מפעילים. זהו התחום היחיד שלא עבר למשרד החינוך ונשאר באחריות משרד העבודה, בעיקר מסיבות פוליטיות. מדובר במודל שהולך ומצטמצם בכל הארץ. כיום הוא עדיין משמעותי בערים כמו ירושלים ובני ברק, ואתמול אף הופתעתי לגלות שגם במודיעין יש מספר לא מבוטל של משפחתונים. אצלנו, לעומת זאת, הם נסגרים בזה אחר זה. המודל דומה לזה של המעונות המסובסדים של ויצ"ו ונעמ"ת, אלא שבמקום מעון מדובר במטפלת שמפעילה משפחתון בביתה עבור עד חמישה ילדים. גם כאן הסבסוד ניתן באמצעות המדינה. הקושי המרכזי הוא שההכנסה שנותרת למפעילת המשפחתון נמוכה מאוד. גם לאחר שוועדת המחירים עדכנה את התעריפים ושיפרה את מצבם של המעונות המסובסדים, המודל של המשפחתונים נותר כמעט ללא שינוי ואינו משתלם כלכלית. אלנו בעיר נעשה צעד חריג במטרה לשמר את התחום: העירייה העמידה לרשות המפעילות מבנה עירוני שלם והציעה לראשונה מודל של שכירות הוגנת. מדובר בדירה ברחוב פרץ חיות פינת בן ציון, באזור מבוקש, המושכרת במחיר סמלי של 1,500 שקל לחודש, בתמורה להפעלת משפחתון סמל. השנה תהיה ככל הנראה השנה האחרונה של הפרויקט, כי כבר מספר שנים שאיננו מצליחות לאייש אותו במטפלות למרות כל מאמצינו וההטבות שהוצעו.

שחר סקבור: הפעלת משפחתון סמל מסובסד, הכוונה היא לפרטיים קטנים בבתים? זה לא העירייה שמפעילה.

רותם אילן: העירייה מעורבת. זהו משולש של משרד העבודה, עירייה ומטפלת. היא עצמאית מול ההורים, אבל מי שמאפשר את ההפעלה היא העירייה. העירייה היא גם הצינור שמקבל את ההחזר ממשרד העבודה כדי לתת את השכר חזרה למטפלת. זהו מודל מאד ספציפי ומורכב, ומסתמן שהוא אינו נוחל הצלחה.

* חן גולן עזבה את הישיבה.

אוסף שאנו מפעילות גם גני משפחה ביפו יחד עם המשלמה, עם המרכזים הקהילתיים, אחד הפרויקטים הכי יפים. תוכנית האיתור שלנו פועלת גם בקרב ילדים חסרי מעמד. פרויקט שאנחנו מפעילות יחד עם המשלמה שהמטרה להגיע לילדים שלא היו במסגרות ולנסות להביא אותם. הפרויקט מתמקד כרגע בחברה הערבית ובילדים שזיהינו שזה טוב וחשוב שיבואו יחד עם האימהות, שככה גם האימהות מכירות אחת את השנייה, יש פה ליווי מאוד מאוד אינטנסיבי, יחד עם הגנות המדהימות שלנו. גנות צריכות לעבור קורס של 220 שעות הכשרה, אך בתל אביב אין קורס בערבית לכן עשינו שיתוף פעולה עם מכללת אלקסמי, והם באו והעבירו את הקורס בתל אביב. את המחזור השלישי שפתחנו סיימו 30 נשים. אסיים בכמה מהאתגרים המרכזיים העומדים בפנינו: ילדים שאינם נמצאים במסגרות מפקחות, משבר כוח האדם שעליו דיברנו, והעלייה המתמשכת בשיעור הילדים שאנחנו מאתרות כזקוקים למענה. לצד זאת, אנו מתמודדות גם עם המשך העלייה בעלויות המסגרות לגילי לידה עד שלוש. במסגרת פרויקט המכרזים העירוני העמידה העירייה 25 מבנים להפעלת מסגרות לגיל הדרך באמצעות מכרזים. עד כה כבר עשר רשויות אימצו מודל דומה, והמחלקות המשפטיות שלהן אף התייעצו עם המחלקה המשפטית שלנו בנוגע למודל של העברת הפעלת המסגרות לגורמים פרטיים.

שחר סקבור: משתמע שהבשורה הגדולה ביותר היא לגילי לידה עד 3, עם הפרויקט בו העירייה מציעה מקומות מסובסדים. האם כך?

טלי גרינפלד: אני חושבת שזו הבשורה הגדולה ביותר. היא דיברה על מהלכים רבים שאינם נראים. לפני שלב העמדת המבנה קדמה עבודה של חיבורים וטיוב האיכות. מתן כלים לאנשים. יש כאן נגיעה בקהילות שונות. יצירת שפה עירונית, אמון עירוני.

שחר סקבור: האם זה קורה בכל הגנים?

רותם אילן: זה קורה ב-280 מסגרות. תוכנית האיתור שלנו, הצוות של הקלינאיות, המרפאות בעיסוק והפסיכולוגיות נכנסות לכל המסגרות, בין אם פרטיות או מסגרות סמל. עבודת האיתור נעשית בכל רחבי העיר.

שחר סקבור: האם יש צפי להגדיל את ה-26 הללו?

טלי גרינפלד: הקצאות התוכנית הן למספר שנים קדימה ועדיין לא נגיע למחצית מהביקוש.

שחר סקבור: הביקוש עומד על כ-280?

רותם אילן: הביקוש הוא לכ-22,000 ילדים בגיל לידה עד 3. יש 280 מסגרות מפוקחות, דהיינו 7 ומעלה ילדים. יש עוד 200 בערך, יהיה מיפוי של כולם, משפחתונים פרטיים לא מפוקחים. שבזה אני כן כוללת גם לפעמים יכול להיות מטפלות ומטפלת עם 2 ילדים. ויש גם ילדים שנמצאים בבתים. מדיניות העירייה היא לפעול לספק מענה מבחינת מבנים ל-50% מהילדים בלידה עד 3. האזור שבו נראה שלא נצליח לעמוד ביעד הוא במרכז, כי יש ביקוש גבוה ואין מבנים.

יעל צבר: האם יש אשכולות של מעונות כמו בגנים?

רותם אילן: חלק מהבינוי החדש, אחד הדברים שטלי הובילה, הוא יצירת מקומות בו בינוי של גני ילדים וגם של מעונות. זה מאפשר רצף חשוב מאין כמוהו. פרויקט נוסף הוא למעונות במרכז פרטי במרכזים קהילתיים. לאחרונה הסתיים כזה בבבלי ואחד כבר נפתח במגיד. זהו ניסיון לעשות עירוב שימושים ולייצר רצף.

מיכאלה לוי: אם הממשלה תחליט לקדם תוכנית של סבסוד ממגיל שנתיים. גם זה ידרוש למעשה מבנים עירוניים, ואז העירייה תהיה חייבת למצוא אותם.

טלי גרינפלד: זה לא יתאפשר כי אין מגרשים.

מיכאלה לוי: מצד שני יש הרבה בנייה, לדוגמא בגינדי -

מאיה נורי שקד: בתור חברה בוועדת התכנון, אני יכולה לומר שאנחנו מתכננים גני ילדים וגני ילדים משולבים ויש המון סיכון בזה. ככל שמקבלים מטלות יזם ויש יותר יחידות דור, גם האוכלוסייה צריכה יותר גנים, כי יש גידול של אוכלוסייה. אז זה אירוע. ואני כולי תקווה שהמדינה תחליט שהיא לוקחת אחריות מגיל לידה.

שחר סקבור: אציין כי בגילי לידה עד שלוש קיים קושי נוסף הנובע מהיעדר ייצוג הורי מאורגן במסגרות. מצב זה מקשה לרכז את צורכי ההורים, לזהות מגמות ולהבין את האתגרים העולים מהשטח. מנקודת המבט של שיתוף וייצוג ההורים, מדובר בפער משמעותי, ולדעתי אנחנו עדיין רחוקים מלתת לו מענה מספק. כל הכבוד שהצלחת להחזיק את הדבר הבלתי אפשרי הזה. אסביר לגבי נושא ועד ההורים: ועד ההורים המרכזי מייצג את כלל ההורים בעיר, מגיל לידה ועד גיל 18, ובחינוך המיוחד עד גיל 21. יש תחומים שבהם אנחנו מצליחים לייצר מעורבות וייצוג משמעותיים יותר, ויש תחומים שפחות. בגילי לידה עד שלוש זהו התחום שבו אנחנו לא מצליחים לייצר ייצוג הורי כמעט בכלל.

חן קראוס: אני מבקשת לעשות סגירת מעגל. קיבלתי את תיק הגיל הרך כאשר הייתי בהריון. בזכות רותם למדתי על משמעות גילי לידה עד 3, והפכתי לאמא טובה יותר בזכות כך. אז הבנתי למעשה שכל הורה חייב להקשיב לדברי רותם. אני מעריכה את הדיוק, הרגישות והפניות. לא הייתה פנייה שעברה אלייך ולא ענית במקצועיות ודאגה לכל הורה, לכל גן קטן ככל שיהיה. היכולת להביא את כל הלב, להחזיק את ההורים לצד

צרכי המערכת. יש לך יד בשינוי קו החשיבה בעירייה, הפכת את תל אביב למקום אחר. תודה על תרומתך לילדנו ולעיר כולה.

מיכאלה לוי: תודה על כל מה שעשית בתקופה כה קשה וללא תמיכה ארצית.

רותם אילן: פעילות העיר בתחום הזה היא חסרת תקדים. אחת הסיבות שלפעמים לא נוח לי עם המחמאות היא שבסופו של דבר, המציאות היומיומית עדיין מורכבת מאוד, ורחוקה מלהיות מספקת. הפער בין ההישגים המשמעותיים לבין הקשיים שעוד קיימים בשטח הוא פער שאני עדיין מתקשה להשלים אתו.

עו"ד מאיה נורי שקד: רותם תמיד יודעת את שם הגן ומי המנהלת, מה בדיוק קורה, האם יש לה רישיון או לא ומה אפשר לעשות. אין ספק שאנחנו מפסידים נכס חשוב לעיר, לעירייה, להורים ולילדים שאת טיפחת לאורך כל 7 בשנים האחרונות. עשית פה היסטוריה, זרעת פה זרעים, השקית אותם והצמחת את הצמח והפרחים שאנו רואים היום כמו שציננה חן, וברגע שמשקיעים, הדברים האחרים משתפרים בהמשך. תודה למי שהגיע, גם לאמיר, בן והדס שהיו פה.

יעל צבר: אומר מתוך פוזיציה כרגע של תלמידה, שלמדתי היום רבות מהשיחה הזו. הנושא יישאר קרוב לליבי ואפעל בהתאם לכך.

רותם אילן: תודה רבה.

תום הדיון